

מראי מקומות- שבועות ב'

שבועות שתיים

בתחלה ולא בסוף, דשם תנן דשעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים תולה וכו', ולא פרש"י שהוא עצמו של יום. ותי' דשם הרי בא המשנה לומר דיום הכפורים הוא הגורם להקרבן שיבא, דשעיר הנעשה בפנים אינו נקרב בשום יום חוץ מיו"כ. אבל שעיר הנעשה בחוץ ביו"כ, הרי הוא ככל שעירי מוספין של כל הימים טובים ושל ר"ח. וא"כ, מאי אלים משאר שעירי מוספין דאין מכפרין אלא באין בה ידיעה בתחלה וגם בסוף. וע"ז קתני מתני' ויום הכפורים, ופרש"י דכוונת המשנה לומר דהיום עצמו של יום הכפורים מועיל ביחד עם הקרבן לכפר על מי שיש לו ידיעה בסוף.

(ה) ר' מאיר אומר כל השעירין כפרתן שוה על טומאת מקדש וקדשיו, הי' ר"ש אומר, וכו'- פרש"י דר"מ ס"ל דאין חילוק בין שום שעירי חוץ, וכולן מכפרין על כל טומאת מקדש וקדשיו, אבל ר"ש ס"ל שיש חילוק בין כפרת שעירי ר"ח, ובין שעירי רגלים, ובין שעיר חוץ של יו"כ. וע' בפני יהושע, שהביא מש"כ תוס' בר"ה (ח') בשם ר' משולם, דבר"ה אין מביאין שעיר חטאת של ר"ח. ותמה עליו תוס' שם, דבתוספתא אי' בפירוש דאף בר"ה מקריבין שעיר של ר"ח. וכ' הפנ"י דל"ק, דמה דאי' בתוספתא דמקריב שעיר של ר"ח בר"ה, ר' שמעון קאמר לה, ולטעמי' אזיל, דכיון דס"ל דמה ששעיר של ר"ח מכפר אין שעירי רגלים מכפרין, א"כ למה ישתנה חודש תשרי מכל החדשים, הרי גם בתשרי יהי' צריכין הכפרה על טהור שאכל את הטמא. אבל לר"מ, דס"ל דכל השעירים כפרתן שוה, א"כ ממילא החטאת של ר"ה כבר עשה מה שהחטאת של ר"ח עושה, דמכפר ג"כ על טהור שאכל את הטמא, וא"כ שוב אין צורך להביא קרבן של ר"ח, דשתי חטאות לכפר על ענין א' לא אשכחן. ועפ"ז פי' הא דהביא הרי"ף בבא זה דמתני', דאף דאין דרכו להביא ענינים שאין נוהגות לדינא בזמנינו, שאני הכא, דמה שהביא הך בבא הוא נוגע לדינא, אם צריכין להזכיר הא דחטאת של ר"ח במוסף של ר"ה, דלפי ר"ש

(א) שבועות שתיים שהן ארבע- העיר הריטב"א, למה לא תנינן "שבועות ביטוי" שתיים שהן ארבע, וכמו דאמר' בשאר מסכתין, שבועת הפקדון, שבועת העדות, וכו'. ותי' דכיון דהתם מיירי בשבועה שבא מחמת דבר אחר הגורמו, לכן תני בה בלשון הגורם, אבל הכא אין לו גורם מבחוץ, אלא מעצמו הוא מבטא בשפתיו לישבע, לכן קרי להו שבועות סתם.

(ב) את שיש בה ידיעה בתחלה, וכו'- הק' התורה חיים, למה לא יפרש המשנה בתחלה הידיעות שתיים שהם הארבע, ורק אח"כ מפרש מילי ידיעות, וכמו דבשבועות עושין כן, מתחלה פי' מה שהוא שתיים שהן ארבע, ורק אח"כ מילי דשבועות. ותי' דאם הי' מפרש מעיקרא ידיעות שתיים שהן ארבע, אז יהי' צריך גם לפרש גם השתיים שהן ארבע של שבועות, ולא להפסיק במילי ידיעות בינתיים. אבל עכשיו דפי' מילי ידיעות תחלה, אז יכול לפרש אח"כ הא ידיעות שתיים שהן ארבע, ומיד אח"כ מפרש שבועות שתיים שהן ארבע.

(ג) הרי זה בעולה ויורד- מה שאיסור אכילת טמא וכניסת למקדש טמא חייב בעולה ויורד, אף דבשאר חייבי כריתות החיוב לשוגג הוא חטאת קבוע, כ' הרמב"ן על התורה (ויקרא ה', ז') דיתכן שהוא משום שהוא טועה בדבר מצוה, כי הכהן האוכל קדשים [וק"ק למה נקט כהן, הרי לכאור' אף ישראל העוסק באכילת קדשים עוסק במצוה הוא, וצ"ע] והבא למקדש להשתחוות או להקריב קרבן עוסק הבוא במצוה, ודעתו לשמים, ולפיכך אע"פ שחטא בהעלמת טומאה, ריבה לו הכתוב כפרות.

(ד) אין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף, שעיר הנעשה בחוץ ויום הכפורים מכפר- פרש"י, "ויום הכפורים הוא עצמו מועיל עם הקרבנות, שנא' כי יום כפורים הוא". והעיר החתם סופר, למה כאן פרש"י כן ולא לעיל במתני', דקתני ביש בה ידיעה

הכהנים יש להם חלק בקרבנות אלו, שהרי מלבד מה שהחטאות מכפרות על טומאת מקדש וקדשיו, הרי הם ג"כ מחובות היום, ואף אם לא הי' שום א' עבר בטומאת מקדש וקדשיו, מ"מ ודאי יהי' חייב להביא הקרבנות. וא"כ, כיון דודאי הכהנים ג"כ מחוייבים בקרבנות אלו, שהרי חיובם הם מלבד עצם כפרתם, א"כ י"ל דמה שהם מכפרים הוא ג"כ על הכהנים. אלא דא"כ יש להק' גם לענין שעירי יום הכפורים גופיהו, הרי הם ג"כ חובות היום, ואם אמרי' דכל שהוא חובת היום, וע"כ יש לכל ישראל, ובכללם הכהנים, חלק בהם, עושים כפרה בשבילם, א"כ גם בשעירי יוה"כ צריך להיות כן. ע"ז כ' הקה"ל, "והא דביוה"כ אינם מתכפרים בשעירים, יומא דיוה"כ הוא דקא גרים שביום זה אינם מתכפרים הכהנים בשאר חטאות אלא בפר, אבל כשאותן שעירים יבואו בר"ח וברגלים, שפיר מתכפרים בהו גם הכהנים, כיון שעכ"פ הוא ג"כ קרבנן שלהם, ובכל הימים הא מתכפרים גם הכהנים בחטאות צבור" [ועדיין צ"ב].

(ט) כשם שוידויו של שעיר המשתלח מכפר על ישראל, וכו' - ע' בשיעורי ר' יחיאל מיכל שדייק מכאן דהוידוי הוא עצמו המכפר, ואי"ז רק תנאי בדיני כפרת הקרבן, וע"ש מש"כ ליישב עפ"ז.

(י) מכדי, תנא ממכות סליק - העיר תוס' דהא אין סדר למשנה בתרי מסכתות לענין מח' ואח"כ סתם, וא"כ מהו שאלת הגמ'. ותי' דזהו רק לענין מח' ואח"כ סתם, אבל אחר ששנו כל המסכתות, סדרן רבי בהוייתן זו אחר זו. ועוד כ' הר"י מיגש דס"ל להגמ' דמה דאמרי' דכולה נזיקין כולה מסכתא היא, אי"ז רק לענין גמ' בבות, אלא כל נזיקין ממש חדא מסכתא הוא, וא"כ שפיר יש סדר בנזיקין, אף לענין מח' ואח"כ סתם. ועוד כ' דאולי מה שהק' הגמ' כן הוא משום דהי' יודע בה טעמא, אבל אה"נ, אילו לא הי' יודע בה טעמא לא הי' מקשה, דבאמת אי"ז קשה.

(יא) חייב על הראש שתיים - ע' בתוס' דכ' דבהקפת הראש חייב אף במספרים. וע' בשו"ע (יו"ד קפ"א, ג'), שהביא המחבר מח'

צריכין להזכירו, דהא מביאין אותו, ולפי ר"מ יצא דאין מביאין שעיר של ר"ח בר"ה, ולכן ודאי אין מזכירין אותו במוסף של ר"ה.

(ו) אמרו לו מהו שיקרבו זה בזה - פרש"י, ר' מאיר הוא דקאמר לה, בשלמא לדידי, דכולן כפרתן שוה, שפיר יכולין להקריב של זה בזה, אבל לדידך, זה הופרש לכפר על שאין בה ידיעה בתחלה ובסוף, וזה הופרש למי שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף, ואיך מקריבין זה בזה. וע' בתוס' יו"ט דה"ה דיש להק' כן לת"ק, דס"ל דשאני שעירי יו"כ משאר שעירים, אבל אלימא להק' לר"ש, דס"ל דכל השעירין חלוקין הן. אולם ע' בתוס' רעק"א דכ' דלמסקנא י"ל דר"י קאמר לה, דהא הוא ס"ל דיכולין לומר לב ב"ד מתנה עליהן, וא"כ אפי' אם מעיקרא לא הי' הופרש לכוונת כפרה זו, מ"מ לב ב"ד מתנה שיהיו יכולין להפריש לכפרה אחרת אם יש צורך בזה, אבל לר"ש שפיר מקשים, דס"ל דלא אמרי' לב ב"ד מתנה עליהן, וכיון דלא היו הופרשו לאותה כפרה, א"כ ממילא איך מקריבין של זה בזה.

(ז) שעיר המשתלח מכפר - ע' ברשב"א לקמן (יג:) דהעיר דהגמ' שם מוקמי' מתני' כרבי, והא רבי ס"ל דעצמות של יוה"כ מכפר, ולכאור' לא שעיר המשתלח, וא"כ איך תנינן דהשעיר הוא המכפר. וע"ש דמשמע מדבריו דרבי ס"ל דכ"א מכפר בפנ"ע, יו"כ בפנ"ע והשעיר בפנ"ע. אלא דהק' למה לא תנן במתני' יו"כ, דהא גם זה מכפר בפנ"ע. וע"ש עוד שהק' דלפי השיטות דיו"כ מכפר מיד, אפי' בלא שעיר, א"כ למה צריכין שעיר כלל, ע"ש מש"כ בזה.

(ח) אלא שהפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו - פרש"י, כל מה שהשעיר של פנים מכפר לישראל, וגם מה ששעיר החיצון מכפר, הפר מכפר בשביל כהנים. וע' בקהלות יעקב (א') שהביא שהחתם סופר דייק מכאן דהכהנים אין להם כפרה בשעירי החיצון כלל, ואף בר"ח ורגלים. וכ' הקה"י דלכאור' דוחק הוא לומר כן, דהקב"ה נתן לישראל כפרות הרבה בכל השנה, ולכהנים רק פעם אחת בשנה. ולכן כ' הקה"י דודאי גם

בזה, די"א דאינו חייב על פאות הראש אלא בתער, ויש אוסרים במספרים כעין תער, וכ' השו"ע שיש לחוש לדבריהם. וכ' בגלה"ש (כאן) דלפי דברי תוס', גם במלקט וריהטני יהי' חייב. וא"כ, איך יכולין אנו לסרוק פאות ראשנו, הרי יש לחוש שמא יתלוש השערות של פאות הראש, והניח בצ"ע. וכ' בשו"ת חתם סופר (יו"ד קל"ט) דמוכח מהמשנה בנזיר דרק נזיר אסור לחוף שערות ראשו, וא"כ ע"כ מי שס"ל דאסור אף מלקט וריהטני בפאות הראש, ע"כ ס"ל דאין האיסור אא"כ אינו משאיר שם ב' שערות, אבל בלא"ה אין איסור, ולכן אם סורק פאות ראשו, ודאי אין פסיק רישא שיתלוש כל השערות, ולכן שפיר נהגו להתיר. ועע"ש מש"כ באריכות בביאור דבר זה.